

SAKSUTSKRIFT

Arkivsak-dok. 12/05288-1
Saksbehandler Jan Audun Berntsen

Saksgang	Møtedato	Saknr
1 Komité for tjenesteutvikling 2011 - 2015	21.08.2012	44/12

Høringsuttalelse - omsorgslønn; NOU 2011:17 "Når sant skal sies om pårørendeomsorg"

Saken er fremmet etter prinsippet om fullført saksbehandling.
Følgende har vært medsaksbehandlere: Anders Reknes (Enhet bolig og omsorg)

Vedlegg:

1. Høringsbrev fra helse- og omsorgsdepartementet, datert 06.03.2012

Ikke trykket vedlegg:

NOU 2011: 17 "Når sant skal sies om pårørendeomsorg" kan leses på nettadressen:
<http://www.regjeringen.no/nb/dep/hod/dok/nouer/2011/nou-2011-17.html?id=660537>

Sammendrag:

Regjeringen oppnevnte i 2010 et utvalg for å se på ytelser til pårørende som yter omfattende pleie og omsorg som kommunen ellers plikter å tilby. Utvalget leverte 17. oktober 2011 sin innstilling;

NOU 2011:17 Når sant skal sies om pårørendeomsorg - Fra usynlig til vedsatt og inkludert. Innstillingen er sendt ut til høring. Rådmannen er i hovedsak enig i utvalgets anbefalte modell, men har enkelte kommentarer til forslaget. Det må tas forbehold om de økonomiske virkningene av forslaget og forutsettes at kommunene får kompensert merutgiftene ved en ny ordning.

Utredning:

Oppstartsnotat ble behandlet i komité for tjenesteutvikling den 15.05.2012. Innspill som fremkom i møtet er hensyntatt i utarbeidelsen av høringsnotatet. Det er ikke oppnevnt saksordfører i saken.

Regjeringen oppnevnte i 2010 et utvalg for å se på ytelser til pårørende som yter omfattende pleie og omsorg som kommunen ellers plikter å tilby. Utvalget leverte 17. oktober 2011 sin innstilling;

NOU 2011:17 Når sant skal sies om pårørendeomsorg - Fra usynlig til vedsatt og inkludert. Hovedformålet var å foreslå ordninger som gjør det enklere, ikke minst for kvinner, å kombinere yrkesaktivitet med omsorg for barn og pleietrengende voksne. Utvalget skulle se på hvordan valg av framtidige ytelser kan forene sentrale utfordringer i dagens og framtidens omsorgstjeneste. Det gjelder særlig mangel på arbeidskraft, behov for omsorgsinnsats fra pårørende og muligheten for pårørende til å kombinere arbeid og yrkesaktivitet.

Utvalgets prioriteringer og særlige hensyn

Utvalget har lettet etter løsninger som vil være bærekraftige i et lengre perspektiv med tanke på de demografiske endringene og fremtidens behov for arbeidskraft i helse- og omsorgssektoren. Utvalget vil prioritere målgrupper hvor det oppfattes å være størst behov. Utvalget ønsker å styrke familier hvor det er barn med alvorlige varige lidelser og pårørende med særlig krevende omsorgsoppgaver. Det er en målsetting å sikre det økonomiske livsgrunnlaget til de prioriterte målgruppene.

Det er fire sentrale hensyn som er lagt til grunn for utvalgets forslag:

- Forsvarlige tjenester for bruker
- Ordningen skal bidra til likestilling og integrering og hindre utstøtning fra arbeidslivet
- Ressursene skal prioriteres mot tjenester som faktisk ytes og ikke generelle kontantytelser
- Forenklet byråkrati

Hva departementet ønsker kommunen ser på i høringssvaret

Departementet ber om synspunkter på utredningen og modellene som er beskrevet og understreker at det også bes om vurderinger av modellen som er lagt opp innenfor dagens økonomiske ramme. Det ønskes tilbakemelding på fordelingsmessige, rettslige, økonomiske og administrative konsekvenser knyttet til vurderingene av modellene.

Utvalgets anbefalte modell (består av 3 punkter)

1. Utvidet pleiepengeordning med inntil 20- 50 % av lønn til foreldre med barn under 18 år som har alvorlige varige lidelser. Det er mottakerens lønn som er utgangspunkt for prosentberegningen og pleiepengene skal kompensere for bortfall av lønn. Denne ordningen foreslås som en lovfestet rettighet og finansiert over folketrygden. Utvalget har vært opptatt av å sikre økonomisk trygghet for familier med barn med store funksjonshemminger. En utvidet pleiepengeordning vil kunne gi større økonomisk sikkerhet for barnefamilier samtidig som det vil gi et større insentiv for arbeidsmarkedsdeltakelse.
2. Ny og forsterket kommunal omsorgstønad med nasjonale satser. Den foreslåtte ordningen skal erstatte dagens hjelpestønad og omsorgslønn. Omsorgstønaden er aktuell når pårørende yter omsorg som erstatter kommunale tjenester og hvor det ikke foreligger grunnlag for pleiepenger. Det anbefales 5 satser hvor innslaget for satsene settes i forhold til antall timer pårørende yter omsorgsarbeid som ellers ville blitt utført av kommunen. Sats 1 utløses for vedtak på mer enn 10 timer og sats 5 for heldøgnsomsorg.

Omsorgstønaden skal fortrinnsvis gis i kombinasjon med kommunale tjenester som avlastning og hjemmetjenester. Det vil ikke være mulig å kombinere omsorgstønad med 100 % lønn. For denne gruppen bør kommunale tjenester være i fokus for å sikre forsvarlige tjenester til brukere og forebygge helseskader hos pårørende.

3. Lovfestet pårørendestøtte i kommunene med tiltak som verdsetter og inkluderer de pårørende og kvalitetssikrer tjenestene. Pårørendestøtten inneholder 9 ulike tiltak:
 - Samlet vedtak og individuell plan
 - Pårørendekontrakt som en forpliktende avtale mellom kommunen og den pårørende. Hensikten er å sikre at brukeren får tilstrekkelig omsorgstjenester og at omsorgsgiver får nødvendig støtte og hjelp til å utføre oppgavene

- Koordinator for familien som skal sikre koordinering av tjenestene og oppfølging av pårørendekontrakten
- Opplæring og veiledning til de som mottar omsorgsstønad
- Økte permisjonsrettigheter som forankres i arbeidsmiljøloven
- Omsorgsstønad gis fortrinnsvis i kombinasjon med kommunale tjenester
- Rett til fridager og vikar ved sykdom (avlastning og hjemmetjenester)
- Forsikringsordning. Pårørende dekkes av den kommunale ulykkesforsikringen
- Krav til kontroll, oppfølging og evaluering. Lovhjemmel og retningslinjer for kommunens kvalitetssikring av tjenestene

Alternative modeller

Departementet ønsker også en vurdering av de alternative modellforslagene:

1. Ordning innenfor dagens økonomiske ramme

Utvalget foreslår at dagens pleiepengeordning i folketrygden opprettholdes uten endringer og at dagens hjelpestønadsordning avvikles med en tilsvarende styrking av overføringene til kommunene for å gi dekning til ny kommunal omsorgsstønad til pårørende som utfører omsorgsoppgaver som en erstatning for kommunale tjenester.

Da modellen skal være tilpasset dagens ressursbruk vil det ikke være økonomiske muligheter for å gjennomføre tiltakene i pårørendestøtte slik det er foreslått i den anbefalte modellen. Utvalget vurderer ordningen til å være lite tilpasset målet om likestilling mellom menn og kvinner og ivaretar ikke spesielt foreldre med barn med varige lidelser og store omsorgsbehov.

2. Omsorgsgiver ansettes i kommunen

Det sentrale i denne modellen er at omsorgsgiver får en ansettelse i kommunen og får rettigheter som ansatt. Utvalget anbefaler ikke ansettelse som en ordning for pårørendeomsorg. Spesielt drøftes utfordringer i forhold til arbeidsmiljølovens bestemmelser som setter forbud mot midlertidig ansettelser og krav til annet fast arbeid om aktuelt omsorgsarbeid opphører.

3. Kommunal kontantytelse

Dette alternativet innebærer at den omsorgstrengende selv tilstås en kontantytelse. Innenfor dette modellforslaget er hensikten å gi mottakeren frihet til selv å velge hvordan de vil benytte den økonomiske støtten, enten som styrking av egen økonomi eller ved kjøp av tjenester. Utvalget ser en fare ved at ordningen i liten grad stiller krav til faglig oppfølging, veiledning, evaluering og kontroll av tjenestene.

Økonomiske og administrative konsekvenser

Utvalget drøfter virkningene den anbefalte modellen vil ha på kommunal og statlig økonomi og administrasjon på kort og lang sikt. Utvalget har imidlertid ikke kostnadsberegnet selve omsorgsstønaden. Den vil måtte sees i sammenheng med virkningene av forslaget om å avvikle hjelpestønaden og omsorgslønnen. Utvidelse av pleiepengeordningen vil også kunne ha virkning på utgiftene til omsorgsstønaden.

Det er vanskelig å overskue hvilken virkning omleggingen vil få for de mange ulike brukerne av ordningene. Det er fordi brukernes situasjon er svært ulik hverandre, både hva angår omsorgsyters tilknytning til arbeidslivet, mulighet for å kombinere omsorg med annet lønnet arbeid, lønnsnivå, nivå på hjelpestønad (som bortfaller), m.m.

Høringsuttalelse fra Sarpsborg kommune

Generelt

Sarpsborg kommune er positiv til en forbedret og mer helhetlig tilnærming til pårørendeomsorg slik det beskrives i utredningen. Pårørende utfører i dag omtrent 50 % av all omsorg i Norge og kommunene er helt avhengig av at det tilrettelegges på en god måte slik at dette omsorgsarbeidet kan fortsette dersom det er ønsket av brukeren og de pårørende.

Det er viktig at ordningene med pårørendeomsorg utformes på en måte som gjør det klart at kommunen har ansvaret for forsvarlig omsorg og at pårørende oppfatter sin del av omsorgen som reelt sett frivillig.

Anbefalt modell

1. Utvidet pleiepengeordning for foreldre med barn under 18 år som har alvorlige varige lidelser

Sarpsborg kommune støtter forslaget om å utvide pleiepengeordningen til foreldre med barn under 18 år og dermed sikre økonomisk trygghet for familier med barn med store funksjonshemminger. Det er viktig å kunne legge til rette for en så normal familiesituasjon som mulig på tross av store omsorgsutfordringer i hjemmet. Videre er det viktig at man legger til rette slik at foreldrene kan fortsette å være i arbeid og at pleiepenger kan kombineres med familieivaretagende tjenester fra kommunen.

Sarpsborg kommune er enig i forslaget om å gjøre denne ordningen til en lovfestet rettighet og finansiere den over folketrygden. Den utvidede pleiepengeordningen må komme i tillegg til eksisterende pleiepengeordning for pleie av kritisk syke barn, barn innlagt i sykehus, pleie av nære pårørende i livets slutfase m.m.

2. Ny omsorgsstønning på kommunalt nivå som erstatter dagens hjelpestønning og omsorgslønn

Sarpsborg kommune støtter utvalget i at det vil være viktig med en effektiv bruk av knappe ressurser i årene fremover hvor omsorgsbehovet i befolkningen relativt sett øker. En omlegging fra hjelpestønning og omsorgslønn til en ny omsorgsstønning vurderes å kunne gi en mer effektiv ressursbruk for å løse de tyngste omsorgsoppgavene. En forenkling av regelverket med nasjonale satser forventes å gi økt likebehandling og større forutsigbarhet enn dagens ordning.

Sarpsborg kommune støtter i hovedsak utvalgets forslag om at omsorgsstønning ikke ytes i kombinasjon med 100 % lønn eller pleiepenger. Dette vurderes å være en riktig prioritering av midlene. Det vurderes likevel viktig at kommunen unntaksvis har mulighet til å innvilge omsorgsstønning til personer med 100 % lønn eller pleiepenger i saker der hvor det anses nødvendig eller mest hensiktsmessig. Av og til kan en slik løsning være den beste løsningen for flere parter, når alternativ omsorg er dyrere eller kanskje ikke ferdig tilrettelagt. Slike situasjoner kan oppstå t. eks. når en ungdom skal flytte hjemmefra til egen tilrettelagt bolig, men hvor utflyttingen må utsettes av praktiske eller personlige hensyn.

3. Ny lovfestet pårørendestøtte

Sarpsborg kommune støtter utvalget i de vurderingene som er gjort rundt lovfestet pårørendestøtte. Det er viktig å verdsette og inkludere de pårørende i kombinasjon med de kommunale tjenestene, samt å kvalitetssikre tjenestene.

For å sikre lik støtte uavhengig av hvor en bor bør det utarbeides nasjonale retningslinjer, pårørendekontrakter og felles undervisningsmateriell. Kommunene må gis mulighet til å følge opp det private omsorgsarbeidet og derigjennom sikre forsvarlige tjenester.

Sarpsborg kommune har i sin høring hatt et spesielt fokus på det offentlige perspektivet. Sett fra et brukersynspunkt vil vi uttrykke bekymring for at fjerningen av hjelpestøtten for en del familier vil kunne få utilsiktede negative virkninger, i den grad det ikke blir kompensert gjennom nye ordninger. Foreldre til sterkt funksjonshemmede barn har store omsorgsbyrder hele døgnet og har behov for å kjøpe seg tilleggstjenester uavhengig av det offentlige. Dersom hjelpestøtten ikke blir kompensert for disse, vil det kunne påføre familiene ekstra økonomisk belastning, spesielt dersom pleiepenger ikke kan kombineres med omsorgsstønad.

Alternative modellforslag

1. Ordning innenfor dagens økonomisk ramme

Under forutsetning av at kommunene får dekket alle kostnadene er Sarpsborg kommune positiv til forslaget om å utvikle dagens hjelpestøttsordning med en tilsvarende styrking av overføringene til kommunene for å gi dekning til ny kommunal omsorgsstønad. Sarpsborg kommune er enig i at nasjonale satser vil sikre en større likhet i ordningen og vurderer det som positivt at søkerne kan forholde seg til bare ett forvaltningsnivå.

Da modellen skal være tilpasset dagens ressursbruk vil det ikke være økonomiske muligheter for å kombinere tiltakene i pårørendestøtte slik det er foreslått i den anbefalte modellen. Sarpsborg kommune vurderer at lovfestet rett til pårørendestøtte må være et bærende element i en ny ordning.

2. og 3. Omsorgsgiver ansettes i kommunene / kommunal kontantytelse

Sarpsborg kommune er enig med utvalgets vurderinger og konklusjon om at disse modellene ikke kan anbefales.

Økonomiske og administrative konsekvenser

Utvalget har i liten grad utredet de økonomiske og administrative konsekvenser av sine forslag og de vurderingene som er gjort virker lite realistiske. Spesielt gjelder dette vurderinger av administrative konsekvenser ved innføring av pårørendestøtte og økonomiske vurderinger ved økt bruk av tjenester som avlastning.

Sarpsborg kommune forutsetter at kommunene får tilført tilstrekkelige økonomiske rammer for å kunne gjennomføre de nye forslagene.

Miljømessige konsekvenser:

Ingen

Økonomiske konsekvenser:

Evt. endringer som medfører økte kommunale utgifter forutsettes finansiert av statlige overføringer.

Rådmannens innstilling:

Forslag til høringsuttalelse vedtas.

Behandling i Komité for tjenesteutvikling 21.08.2012

Følgende hadde ordet ved behandling av saken:

Line Bunes Olsen (AP), Kai Roger Hagen (FRP)

Votering

Rådmannens innstilling ble enstemmig vedtatt

Vedtak

Forslag til høringsuttalelse vedtas

RETT UTSKRIFT

Dato 24. august 2012

Kathinka Messel
Møtesekretær

Saksutskrift oversendes saksbehandler for ekspedering/oppfølging.